

GEMMA ROMANYÀ VALLS.

UNA VIDA TEIXINT COMPLICITATS

JOAN PINYOL

Tots els que a la vida hem tingut la sort de coincidir amb la Gemma Romanyà (Capellades, 1945-2018) serem, per sempre més, deutors de la seva generositat des de tots els camps culturals que ella va abonar amb iniciatives ben fructíferes. Les arts gràfiques, la música, el cinema i, entre altres, també amb el seu suport, les excavacions arqueològiques a l'Abric Romaní. Tal com es va dir en el seu sentit funeral el 7 de març proppassat, davant d'una església de Santa Maria de Capellades plena a vessar de persones i de gràtituds molt diverses, si tots els pobles del nostre país comptessin amb una Gemma Romanyà, el nivell cultural de Catalunya s'enfilaria molt amunt, Europa enllà, on, com deia Salvador Espriu, diuen que la gent és neta, i noble, culta, rica, lliure, desvetllada i feliç! Aquell dia tots els presents teníem al pensament i en el record més íntim la seva manera de ser i, a les mans, un recordatori presidit per un arbre d'arrels molts profundes i per una frase: «*Per mi el més important és el text*». Durant setanta-dos anys, la Gemma no va deixar mai de teixir complicitats incomptables.

L'any 1962, cursats els estudis de mercantil (correspondència, càl-

cul i comptabilitat), es va produir un canvi radical en la seva orientació vital. La senyora Notario (Mercè Ruiz i Sanromà), que va esdevenir la seva mentora durant uns quants anys, li va plantejar la conveniència d'anar a l'estranger per estudiar idiomes (francès, anglès...). Ella s'hi va entusiasmar i, amb la complicitat de la seva mare, va aconseguir vèncer les reticències familiars (una noia tota sola en un món tan perillós!). Tot just acabats de complir els disset anys, va viatjar sola en tren cap a Ginebra, per estudiar francès, i va assumir-ne també sola tots els costos. A partir de llavors, es va estar sis anys seguits fora de Capellades (dos a Ginebra, dos a Londres, un a Madrid i un a París el curs 1967-1968). Després va tornar a Capellades i, des del 1970, un cop casada amb en Miquel Pujol Palol, va viure una mica més de tres anys a Osca, on el seu marit treballava com a enginyer agrònom.

L'abril del 1973 va tornar a Capellades per fer costat al seu germà Joan, ja molt malalt, que comandava una incipient impremta continuadora de la tradició d'arts gràfiques encetada pel seu pare, Josep Romanyà Montcada. La mort del germà va posar-la al capdavant de l'empresa. Era l'any 1974, la

Gemma Romanyà als 22 anys (1967)

Gemma tenia vint-i-vuit anys i, seguint el mestratge dels qui la van precedir, va creure fermament en aquell projecte empresarial i el va dotar d'una singularitat i d'una empenta úniques que van fer que Romanyà Valls S. A. no parés de créixer i de consolidar-se en el nostre panorama editorial. Gràcies als quaranta anys de lluita i d'esforços des de la direcció, avui és una empresa capdavantera que ofereix la màxima qualitat en la impressió i enquadernació de llibres sobre la base de quatre principis estretament lligats a la naturalesa de la Gemma: la tradició heretada, la innovació constant, el compromís i la proximitat. I tot plegat sobre la base del que per a ella era un dels grans plaers de la vida, la lectura.

Un altre pilar fonamental que explica com ha estat la Gemma és el valor constant que també atribuïa a la família. Sovint deia que res del que ha fet no hauria estat possible sense la implicació estreta del seu marit, i dels tres fills de la parella, l'Oriol, la Roser i l'Elisenda. Amb l'empresa ben encarrilada i en plena formació dels fills, a finals dels anys vuitanta es va tornar a engegar la seva capacitat d'iniciativa i de treball, aleshores en el terreny de la promoció musical, tot fent possible una iniciativa fascinant. Després d'adquirir un Chassaigne, un piano gran cua per a l'aprenentatge musical dels fills, va tenir la pensada de compartir l'excepcionalitat d'aquest instrument i d'ajudar els joves músics a obrir-se camí mitjançant l'organització de concerts de piano a partir de 1988 i cada tres mesos (a cada nova estació de l'any), oberts inicialment als amics i després a tothom, des del propi domicili particular. Fins i tot amb cadires disposades per diversos espais de la casa i amb el suport de diferents pantalles de vídeo per tal de poder seguir l'interpret des de qualsevol racó. Aquesta va ser la llavor del que acabaria sent *Paper de Música*: una nova suma d'empenta, passió, disciplina, exquisidesa i compromís per part de la Gemma i del Miquel. La idea va ser tan encertada que de seguida va rebre diversos assessoraments significatius. Els escriptors Josep M. Espinàs, Ignasi Riera, Miquel Martí i Pol i Jaume Cabré, entre molts altres, van participar en

aquestes vetllades musicals. El primer va proposar-li el nom de Paper de Música i va aconsellar que es donés una dimensió social a l'acte a partir del refresc que se servia al final de les audicions.

Paper de Música va anar agafant gruix, també a escala internacional. De seguida hi van actuar professors de música dels conservatoris propers i, amb la intenció manifesta d'aixecar el nivell musical del país des dels pobles, va sorgir la idea de crear un concurs adreçat a joves intèrprets per donar-los a conèixer al públic i també als organitzadors de cicles de concerts i, alhora, per donar l'oportunitat d'escoltar la seva música des de Capellades. Tenint en compte la participació entusiasta de músics d'arreu del planeta, es va acabar anomenant Concurs Internacional Paper de Música de Capellades i ha comptat amb un destacat jurat professional presidit per l'Antoni Ros-Marbà. En la línia de la promoció dels joves intèrprets, el premi d'aquest concurs —que enguany arriba a la vint-i-novena edició— en lloc de ser metàl·lic té la forma d'un mínim de deu concerts en festivals i auditoris d'arreu del país, de manera que la relació entre els premiats i Paper de Música es manté contínuament. A partir d'aquestes bases ben sòlides, l'empenta de la Gemma i la seva generositat i apassionament per la música es van ocupar de la resta. Per exemple, a l'hora de facilitar l'espai més adequat per a les audicions, la sala Paper de

Música, un espai extraordinari construït a Capellades, al costat de l'habitatge familiar i de la seu social de l'empresa Romanyà Valls, que es va inaugurar el 1991 i que va explicar l'augment considerable de la programació de concerts, un cada mes, amb una gran varietat d'oferta musical, una especial cura en la programació i en el desenvolupament de cada sessió.

El 1992, es va iniciar el Curs Internacional de Música de Cambra Paper de Música, el qual portava cada any a Capellades professors i alumnes de procedència internacional. A partir de 1994, es va constituir la fundació privada Paper de Música, amb els objectius de difondre la música culta fora dels grans centres urbans, i formar i promoure els joves intèrprets. L'any 2008 es van commemorar els primers vint anys de concerts de Paper de Música i es va editar un llibre que recollia tota la programació, contingut i cròniques dels concerts de les dues dècades. Van ser l'evidència més clara del que en el seu dia Josep M. Espinàs va qualificar d'entusiasme indefallent de la Gemma i d'una realitat, la de Paper de Música, que justament enguany ha arribat als trenta anys de vigència i que s'ha convertit en un punt de trobada musical de primer nivell al nostre país. Per la seva tasca altruista de mecenatge cultural i des del capdavant també de Paper de Música, la Gemma va rebre diversos reconeixements. El 1998, la Fundació Carulla li va atorgar un dels Premis d'Actuació

Gemma Romanyà el 2014

Cívica i el 2005 va obtenir per unanimitat del jurat —un fet inèdit!— el Premi al Patrocini i Mecenatge Empresarial a Espanya que concedeix l'Associació Espanyola per al Desenvolupament del Mecenatge Empresarial.

La sala de Paper de Música, que compta amb una acústica exquisida, ha estat l'escenari de diversos enregistraments musicals per a conjunts i orquestres de renom i també dona cabuda a altres activitats culturals, teatrals, poètiques i fins i tot cinematogràfiques. Des de

l'any 2001, acull igualment les activitats mensuals del *Cinefòrum Josep Romanyà i Montcada*, en homenatge al pare de la Gemma que durant anys, i a banda de la seva feina com a impressor, va encarregar-se també de les projeccions cinematogràfiques a Capellades. Cada any se celebren a la sala d'audicions musicals nou projeccions que organitza un comitè, que també escull la pel·lícula i el conferenciant que la presenta.

El seu interès per la cultura i l'estima per Capellades també la

van portar en el seu moment a comprometre's amb la recerca que l'equip d'investigació de l'IPHES (Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social) du a terme a l'Abric Romaní, tot participant durant anys en el seu finançament, sempre important, però especialment necessari en moments en què d'altres fonts de recursos escassejaven. Si aquesta recerca ha tirat endavant, i té els resultats que es busquen, és en bona mesura també gràcies al seu suport incondicional.

Empresa, Paper de Música, Cinefòrum Josep Romanyà i la col·laboració decidida en les excavacions arqueològiques de Capellades són realitats nascudes de la tenacitat i del que Jaume Cabré ha qualificat de la fe estranya dels tossuts per part de la Gemma. Unes realitats que sempre estaran marcades per la seva ànima i que, juntament amb el seu compromís per la nostra llengua i per la llibertat del nostre país, ens ajuden a comprendre l'excepcionalitat de la seva persona. Ella sempre deia que una de les paraules claus del nostre món és «compartir» i que, quan en un ambient cultural hi ha transmissió de coneixement, s'obté un major enriquiment per a tots. Gràcies a la Gemma Romanyà Valls i a la seva generositat i obstinada dedicació als altres, la nostra cultura i tots els qui en gaudim, som també infinitament més cultes, rics, lliures, desvetllats i feliços.